

Äsja ilmunud "Maalehe tomatiraamat" on väike teejuhis neile, kel tomatikasvatuses kogemusi napib. Raamat annab juhised, kuidas kasvatada tomateid kütteta kasvuhoo-nes, avamaal, aknalaual ja rõdul; millised on tomati kasvunõuded, kuidas taimi ette kasvatada, istutada ja hooldada. Põhjalik ülevaade koos piltidega on tomati haigustest ja kasvuhäiretest. Raamatust leiab ka kõigi Jõgeval aretatud sortide üksikasjalikud kirjeldused.

Kuidas valida tomatisorti

Häid tomatisorte on väga palju, kuidas leida koduaeda sobivaim?

Müügil on tohutu valik tomatisortide ning suured aretusfirmad annavad igal aastal välja hulgaliselt uusi, mis on hea transpordikindlusega (viljad on kõvad), suure saagiga ja haiguskindlad.

Koduaias kasvatamiseks on kõige olulisem see, et sort oleks:

- haiguskindel;
- väga varane või varane (siis jõuab peamine osa saagist valmida enne haiguste massilist levikut suve lõpul ja kogusaak on suurem);
- saagikas;
- lõhenemiskindlate viljadega;
- hea maitsega.

Arvesse tasub võtta sedagi, et kodumaistel sortidel on eelis ebasoodsa ilmastikuga aastatel.

Soodsal suvel, kui on soe ja sajab vähe, annavad koduaias võrdsest head saaki nii välismaised kui Eestis aretatud sordid. Välismaiste sortide hilisem saagikande algus

soojal suvel kogusaaki palju ei mõjuta.

Kuid jahedapoolsel suvel hakkavad sordid, mis on mõeldud soojemates paikades kasvatamiseks, saaki andma reeglina kuni kaks nädalat hiljem, isegi siis, kui seemnepakil on kirjas, et sort on varane või väga varane. Põhjus on selles, et sordikirjeldus kehtib täiesti täpselt vaid piirkonnas, kus sort on aretatud.

Ka kogusaak jääb lõuna poolt pärit sortidel kodumaistele alla just seetõttu, et saagi algus hilineb, jättes kusagile juuli lõppu. Põhiosa saagist valmib seega jahedamal ja sademerikkamal ajal augusti-septembris. Tavaliselt on aga Eestis just juuli kõige soojem ja viljade küpsemiseks soodsaim kuu.

Kodumaiste sortide aretusel on väga tähtsaks peetud ka head maitset ning kõik kohalikud sordid ongi maitsvad. Valides Eestis aretatud sordi, kehtib sordikirjeldus täpselt siinses kliimavöötmes.

Allikas "Maalehe tomatiraamat"

TASUB TEADA

Salapärase F₁

Aiaäris kuuleb sageli nurinat: miks on vahel tomatiseemne pakis ainult viis seemet ja miks need nii kallid on?

Selgitame asja. Tegu on hübriidseemnega. Seda näitab pakendil sordi nime juures olev tähis F₁. See tähendab, et tegu on kahe sordi ristamisest saadud järglaste esimese põlvkonnaga. Vahel võib hübriidsorti tähistada ka täht H (= hübriid).

Hübriidseeme on sellepärast kallim, et selle saamiseks tuleb rohkem vaeva näha kui isetolmlevate sortide puhul. Hübriidsordi viljad on ühtlasema suurusega ja saak enamasti suurem, aga kasvutingimuste suhtes on ta nõudlikum: väetada tuleb täpsemalt ja rohkem, kasta korralikult. Kui kasvunõudeid ei saa rahuldada – aga hobiaednikul pole ena-

'Natacha H'. Indeterminantne keskvalmiv suurte viljadega (200–220 g) hübriidsort.

'Tomatoberry Garden' F₁. Magusate maasikakujuliste viljadega varane indeterminantne kirsstomat.

'Terma'. Jõgeval aretatud väga varane madal sort, sobib ka avamaale.

masti selliseid teadmisi ega ka võimalusi –, siis ei ole tulemus selline, nagu sordikirjelduses lubatud.

Oluline on teada, et hübriidsordilt ei saa ise seemet võtta, kuna järgmises ehk siis teises põlvkonnas

enam sordile iseloomulikke omadusi pole. Need ilmnevad ainult teatud geenikombinatsiooni puhul ehk siis esimesel põlvkonnal.